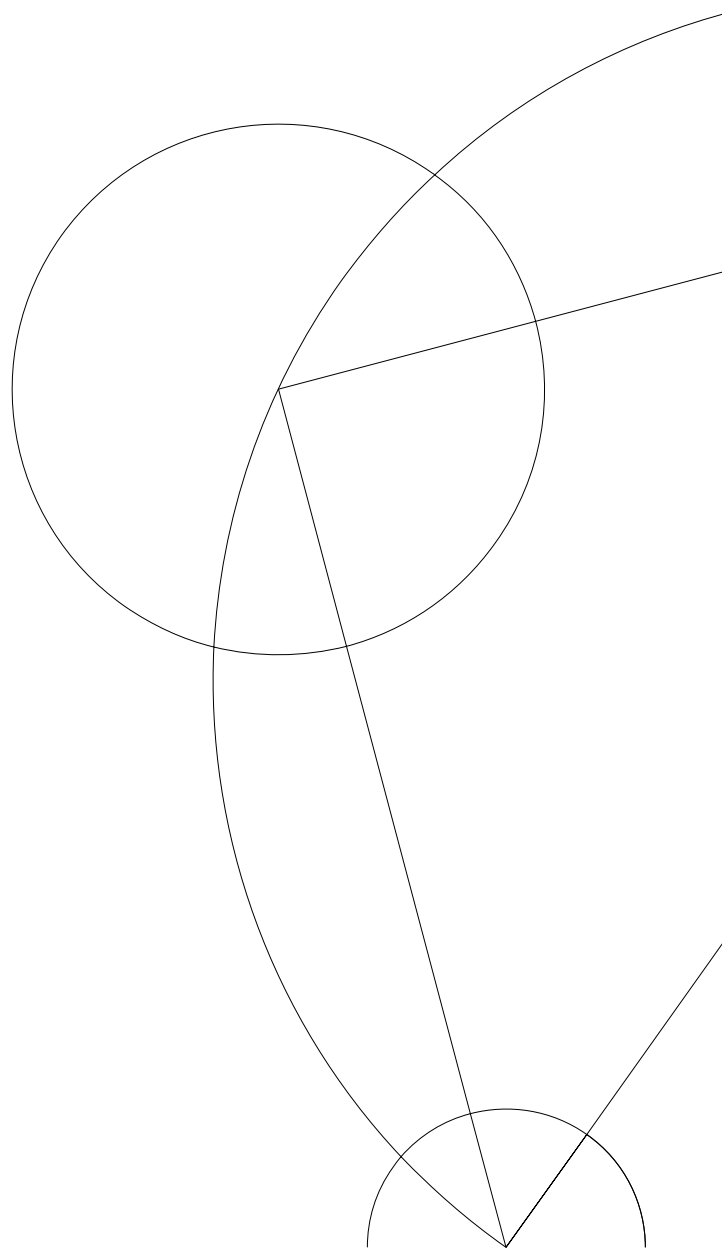

Årsberetning 2012

Praksisudvalget ved Københavns Universitet

Københavns Universitet, september 2013

Indholdsfortegnelse:

1. Forord.....	3
2. Konkret sag	5
3. Betækning fra Det Udvidede Praksisudvalg	6
4. Praksisudvalgets medlemmer.....	32

1. Forord

Hermed afgiver udvalget vedr. god videnskabelig praksis (Praksisudvalget) ved Københavns Universitet sin årsberetning for 2012.

Udvalget har i årets løb holdt seks møder. Én klage er blevet afvist fra behandling. Sagen er kort omtalt i kapitel 2.

Det Udvidede Praksisudvalg (UPU) – Praksisudvalget suppleret med professor Peter Harder (HUM) og professor Jens Rehfeld (SUND) – har året igennem på baggrund af en bestyrelsesbeslutning af 6. december 2011 arbejdet videre med betænkningen fra Udvalg vedr. regler om god videnskabelig praksis (der kan læses mere herom på Praksisudvalgets hjemmeside).

UPU afgav i februar 2013 en betænkning til behandling i ledelsen og universitetets bestyrelse. Betænkningen behandler følgende emner: Kulturændringer, Københavns Universitets regler om god videnskabelig praksis, whistleblower/named person og forskningsdata. Betænkningen, som i al væsentlighed blev til i 2012, er medtaget i kapitel 3.

Den 26. november 2012 afholdt UPU konferencen ”Efter Penkowa - hvordan styrker Københavns Universitet god videnskabelig praksis?”. Udvalget inddrog drøftelserne på konferencen i sine overvejelser om, hvilke anbefalinger/indstillinger der skulle tilgå bestyrelsen. Der henvises derfor til UPU-betænkningen i kapitel 3 og i øvrigt til udvalgets hjemmeside, hvor der kan læses mere om seminaret.

I efteråret 2012 henvendte rektor sig til Praksisudvalget med henblik på opfølgning på den såkaldte Lassmann-rapport, hvori Milena Penkows forskningsproduktion er gennemgået. Rektor bad bl.a. udvalget tage stilling til, om det kan gå i gang med at opbygge en portal eller lignende om forskningsetik, der kan f.eks. de væsentligste vejledninger om god videnskabelig praksis.

Udvalget oplyste rektor om, at der i forbindelse med UPU-arbejdet var gjort lignende overvejelser. UPU havde således drøftet muligheden for at udbygge vejledningen til de for udvalget gældende regler om god videnskabelig praksis med henvisninger til relevante regelsæt, vejledninger om god videnskabelig praksis og lignende.

Udarbejdelse af en vejledning til de nye regler for Praksisudvalget har afventet vedtagelse af de foreslåede regler. UPU's forslag til nye regler for Praksisudvalget blev vedtaget på bestyrelsesmødet den 25. april 2013 og træder i kraft den 1. september 2013.

Såvel arbejdet med udarbejdelse af en portal om forskningsetik som arbejdet med udarbejdelse af en vejledning til de nye regler forventes afsluttet i 2013 og vil blive omtalt i årsberetningen for 2013.

De for udvalget gældende regler om god videnskabelig praksis såvel som de nye regler herom findes i kapitel 3 i UPU-betænkningen (betænkningens pkt. 5). Af § 5 i de gældende regler fremgår det, at udvalget har til opgave at (i) bidrage til at klargøre de eksisterende normer for god videnskabelig praksis, (ii) tage initiativ til, at der foregår en drøftelse af normerne for god videnskabelig praksis og (iii) afgive indstilling om konkrete sager.

Endelig skal det nævnes, at udvalget herudover – efter opdrag fra Rektor eller af egen drift – kan stille forslag om regler og vejledninger om god praksis.

I kapitel 4 er afslutningsvis medtaget en oversigt over udvalgets medlemmer.

2. Konkret sag

Udvalget har i beretningsperioden afvist en sag fra behandling. Sagen refereres i anonymiseret form, hvor klager er forkortet K.

Sag 12/2012: Klage fra hovedvejleder (K) over mistanke om mulig videnskabelig uredelighed i form af grov uagtsomhed eller i værste fald manipulation og falsifikation af data i forbindelse med et ph.d.-forløb. Videre blev der klaget over ph.d.-skolens administration i henhold til og fortolkning af ph.d.-bekendtgørelsen.

Udvalget afviste klagen under henvisning til §§ 7-8 i universitetets regler om god videnskabelig praksis.

For så vidt angår afvisningen af første del af klagen, lagde udvalget bl.a. vægt på, at klagepunktet angik et forhold, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed. Udvalget vejledte derfor K om muligheden for at indgive sagen for UVVU.

For så vidt angår afvisningen af anden del af klagen, lagde udvalget vægt på, at denne del af sagen falder uden for de formål, som udvalget skal varetage. Udvalget vejledte i denne forbindelse K om muligheden for at adressere spørgsmålene gennem det almindelige administrative system.

3. Betækning fra Det Udvidede Praksisudvalg

Nedenfor følger betækningen i sin helhed (bilag undtaget).

Betækningen med bilag kan findes på Praksisudvalgets hjemmeside
<http://praksisudvalget.ku.dk/>

Det Udvidede Praksisudvalgs betænkning til bestyrelsen om god videnskabelig praksis på Københavns Universitet

Februar 2013

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sammenfatning	9
1. Baggrund	10
2. Proces	11
3. Indledning	12
4. Kulturændringer	13
5. Københavns Universitets regler om god videnskabelig praksis.....	15
6. Whistleblower/Named Person	22
7. Håndtering af opbevaring af forskningsdata.....	27

Sammenfatning

Nærværende betænkning giver forslag til, hvordan Københavns Universitet kan styrke god videnskabelig praksis og sætte ind over for videnskabelig uredelighed. Betænkningen er udarbejdet af Københavns Universitets Praksisudvalg suppleret med to professorer (UPU) og er blevet til efter anmodning fra universitetets bestyrelse og rektor. I overensstemmelse med bestyrelsens og rektors ønsker behandles følgende fire emner:

1) Kulturændringer

UPU anbefaler iværksættelse af initiativer, der skal præcisere ledelsens pligt til at oplyse og fremme opklaringen af sager om brud på god videnskabelig praksis og videnskabelig uredelighed, samt initiativer, der fremmer diskussionen af og øger opmærksomheden om normer for god videnskabelig praksis.

2) Regelændringer

UPU foreslår et nyt regelsæt, hvoraf det klart fremgår, at Praksisudvalget i sin virksomhed er uafhængigt af rektor. Endvidere foreslås det, at udvalget, som ændrer navn til "Forskningsetisk Udvalg", under visse omstændigheder får mulighed for selv at indbringe sager for et af de statslige uredelighedsudvalg (UVVU).

3) "Whistleblower-" og "Named Person"-ordning

UPU anbefaler tiltag, som øger kendskabet til de eksisterende ordninger og gør det enklere for potentielle anmeldere af problematisk videnskabelig praksis at gå til ledelsen, Praksisudvalget eller UVVU.

Videre anbefaler UPU, at der generelt på KU indføres ordninger med "Named Persons" i stil med den, som allerede er indført på SUND. Ved en "Named Person" forstås en person, som har til opgave at vejlede potentielle anmeldere, at synliggøre de eksisterende strukturer/ordninger samt at bidrage til, at der foregår diskussioner om videnskabelig redelighed i de faglige miljøer.

Derimod anbefaler udvalget ikke etablering af en whistleblowerordning, idet det er udvalgets opfattelse, at de fordele, som en sådan ordning ville have, ikke ville stå mål med ulemperne, herunder ikke mindst at muligheden for at indgive anonyme anmeldelser øger risikoen for useriøse (chikanøse) henvendelser med negative konsekvenser for medarbejdernes tryghed til følge.

Et mindretal anbefaler dog, at Praksisudvalget får adgang til at agere på anonyme indberetninger.

4) Forskningsdata

UPU har udarbejdet et udkast til en overordnet universitetspolitik om forskningsdata og anbefaler, at det kommende arbejde med at udforme regler på området tager udgangspunkt heri, men at konkrete regler først udarbejdes efter en proces, som involverer de faglige miljøer. I denne proces er det vigtigt at inddrage evt. lovgivningsmæssige krav til opbevaring af visse former for forskningsdata og spørgsmål vedrørende "ejerskab" til forskningsdata.

1. Baggrund

Bestyrelsen godkendte den 28. april 2011 rektors handlingsplan vedrørende opfølgning på Penkowa-sagen. For så vidt angår handlingsplanens indsatsområde videnskabelig uredelighed og praksis, blev Udvalget vedr. regler om god videnskabelig praksis (UVGP) nedsat.

UVGP afgav den 14. oktober 2011 sin betænkning til rektor. Betænkningen indeholder en række anbefalinger til videre bearbejdelse¹, bl.a.:

- At der tages skridt til at ændre den herskende kultur, så man i højere grad end nu lægger vægt på at sikre, at mistanker om brud på god videnskabelig praksis bringes frem i lyset.
- At der sker en indskærpelse af ledelsens pligt til at medvirke til at sikre, at sager om brud på god videnskabelig praksis bringes frem i lyset, og at berettigede mistanker forfølges.
- At det præciseres, at Praksisudvalget er uafhængigt af rektor med hensyn til sin virksomhed.
- At et arbejde igangsættes med henblik på at lette adgangen til at rejse sager om brud på god videnskabelig praksis f.eks. i form af en ”Whistleblower”- eller en ”Named Person”-ordning.

På sit møde den 6. december 2011 besluttede universitetets bestyrelse, at det videre arbejde med UVGP-betænkningen skulle varetages af et ”udvidet Praksisudvalg” (UPU).

Praksisudvalget (PU) supplerede sig herefter med professor Peter Harder (HUM) og professor Jens Rehfeld (SUND), som begge også deltog i UVGP-arbejdet.

UPU er blevet bedt om at udarbejde en betænkning til behandling i universitetets bestyrelse, der behandler følgende emner:

- Kulturændringer – forslagene samles i et idékatalog
- Regelændringer – forslag til ændring af de eksisterende regler om Praksisudvalget
- ”Whistleblower”- og ”Named Person”-ordning – belysning af ordningerne

På baggrund af bestyrelsesmødet den 13. marts 2012 tilkendegav rektor, at det forventes, at forhold vedr. forskningsdata (organisering, strukturering og opbevaring heraf) også indgår i arbejdet.

---

¹ Betænkningen kan findes på universitetets hjemmeside
http://nyheder.ku.dk/penkowa/pdf/Betaenkning_fra_UGVP.pdf/

2. Proces

Bestyrelsens beslutning forudsætter, at UPU inddrager de akademiske råd på KU. Derfor henvendte UPU sig den 26. april 2012 til de akademiske råd for at få indspil og bemærkninger til arbejdet (**bilag A**). De akademiske råds høringssvar følger vedlagt (**bilag B**).

UPU orienterede den 12. september 2012 rektor om arbejdet (**bilag C**), og rektor svarede udvalget ved brev af 1. oktober 2012 (**bilag D**).

Videre orienterede UPU den 2. oktober 2012 ledelsesteamet om arbejdet (**bilag E**).

Endvidere afholdt UPU den 26. november 2012 konferencen ”Efter Penkowa – hvordan styrker Københavns Universitet god videnskabelig praksis?”. Konferencen var åben for alle og blev bredt annonceret (invitationer til fakulteterne, dekanerne, de akademiske råd, bestyrelsen, omtale på top 100, annonce i Universitetsavisen og banner på KUnet). Udvalget har inddraget drøftelserne på konferencen i sine overvejelser om, hvilke anbefalinger/indstillinger der skal tilgå bestyrelsen.

I tillæg til de nævnte høringer og konferencen har udvalget løbende opdateret Praksisudvalgets hjemmeside med materiale om det igangværende arbejde for at skabe størst mulig åbenhed herom.

Udvalgets har som led i arbejdet afholdt 6 møder.

3. Indledning

Et vigtigt udgangspunkt for UPUs arbejde har været bestræbelsen på at finde veje til at forebygge sager om videnskabelig uredelighed. Det er formentlig ikke muligt at forhindre, at der også i fremtiden vil være uredelige forskere på KU. Men det er vigtigt, at man på alle niveauer i universitetssystemet har viljen og evnen til at følge op på mistanker om uredelighed. UPU skal med denne betænkning bidrage til at sikre, at der er udbredt viden om, hvad der kendetegner uredelig adfærd, og forståelse for, hvordan man på forskellige niveauer kan og bør agere i forhold til mistanker om uredelighed.

UPUs arbejde vedrører dog ikke alene egentlig uredelighed, dvs. videnskabelig svindel. Arbejdet vedrører også adfærd, som befinder sig i gråzonen mellem svindel og god videnskabelig praksis. Medens egentlig uredelighed ifølge almindelig erfaring og en række internationale undersøgelser er en relativt sjælden foreteelse, er der grund til at tro, at overtrædelser af normer for god videnskabelig praksis, f.eks. i form af uretmæssige forfatterskaber eller utilstrækkelig dokumentation og opbevaring af videnskabelige data, er mere udbredte. På den baggrund er det en vigtig opgave for UPUs arbejde at komme med forslag til, hvordan god videnskabelig praksis kan fremmes på KU.

At fremme god videnskabelig praksis og at have et beredskab til at gribe ind ved mistanke om videnskabelig uredelighed vil bidrage til at styrke KUs faglige anseelse nationalt såvel som internationalt. UPU hilser det derfor velkommen, at bestyrelsen med sit oplæg til udvalget har lagt op til en meget bred proces, som involverer både ”kulturen”, regler og normer og institutioner.

4. Kulturændringer

Indledende overvejelser

Hvis man vil ændre kulturen på KU, så normerne for god videnskabelig praksis udvikles og fremmes på en bedre måde, end det sker i dag, kræver det efter udvalgets opfattelse tiltag i forhold til 1) medarbejderne og 2) ledelsen. Formålet er i begge tilfælde at fremme en løbende diskussion af emnet god videnskabelig praksis mellem kolleger og at undgå, at konkrete sager undertrykkes.

Hvad medarbejderne angår, er målet en kultur, som betyder, at det ikke blot er acceptabelt, men ligefrem ønskeligt, at man løbende diskuterer og forholder sig til sine kollegers arbejde. Hertil hører også en tillid til, at hverken kolleger eller ledelse vil se skævt til en, fordi man ser sig nødsaget til at gøre opmærksom på berettiget mistanke om dårlig videnskabelig praksis. God videnskabelig praksis skal med andre ord ikke opfattes som en privat sag, som man ikke som forsker behøver at tale med andre om, men som et fællesanliggende og en naturlig del af den videnskabelige proces, som det er nødvendigt, at man engagerer sig i.

På det ledelsesmæssige niveau er der behov for en kultur, som har fokus på at fremme en løbende diskussion og udvikling af normerne for god videnskabelig praksis. Det bør være en del af ledelseskulturen, at sager bringes frem i lyset, og at berettigede mistanker forfølges. Dette gælder også tilfælde, hvor ledelsen f.eks. som følge af en anonym henvendelse bliver opmærksom på, at der er forhold, som kunne tyde på troværdighedsproblemer. I sådanne tilfælde bør ledelsen reagere af egen drift og f.eks. udbede sig en redegørelse fra den pågældende medarbejder. Ledere, der kommer under vejrs med uredelighed eller grove brud på god videnskabelig praksis, skal ikke alene gribe ind, men også sørge for, at sager kommer videre til de relevante organer (UVVU og PU). Ledelsen bør på alle niveauer klargøre sin forventning om, at universitetets medarbejdere medvirker til at opretholde god videnskabelig praksis. Det er også et vigtigt led heri, at ledelsen er opmærksom på bredere forhold, som på en mere indirekte måde kan medvirke til at presse medarbejderne i retning af risikabel adfærd (f.eks. den øgede konkurrenceudsættelse med fokus på "elite" og kvantitet).

Idékatalog

UPU skal på denne baggrund anbefale, at der iværksættes initiativer inden for følgende emner:

- Præcisering af pligten på ledelsesniveau til at oplyse/fremme sager om brud på god videnskabelig praksis og videnskabelig uredelighed f.eks. i form af en præcisering af dekan- og institutlederinstrukserne.
- Præcisering af, at pligten for ledelsen til at reagere ikke kun omfatter forhold, som ledelsen gøres opmærksom på i forbindelse med en formel klage el.lign., men også

forhold, som ledelsen bliver gjort bekendt med på anden måde f.eks. som følge af en anonym henvendelse.

- Præcisering af og synliggørelse af lokale procedurer i forbindelse med mistanke om og behandling af sager om brud på god videnskabelig praksis og videnskabelig uredelighed. Pligten til at sikre sagernes oplysning bør være til stede på alle niveauer og også omfatte f.eks. bedømmelsesudvalg, der under deres arbejde får mistanke om tilfælde af dårlig praksis eller uredelighed.
- Præcisering af pligten på ledelsesniveau til at fremme diskussionen af og bevidstheden om god videnskabelig praksis. Alle grupper af ansatte bør inddrages i disse diskussioner (dvs. eksempelvis også bioanalytikere).
- Obligatoriske kurser i videnskabsetik for ph.d.-studerende.
- Indtænkning af emnet ”god akademisk praksis” undervejs i BA- og KA-uddannelserne, f.eks. som en del af faget ”Videnskabsteori”.
- Indtænkning af emnet ”god videnskabelig praksis” i diverse former for pædagogisk efteruddannelse af vejledere på alle niveauer.
- Overvejelse af muligheden for antiplagiatkontrol – i det mindste ved, at vejlederne gøres opmærksom på muligheden herfor.
- Overvejelse af, om der skal være en egentlig forpligtelse for universitetsansatte til at indberette mistanke om brud på god videnskabelig praksis/uredelighed.
- Overvejelse af muligheden for at udmønte mere præcise krav om åbenhed om benyttede data og metoder i tilfælde, hvor der stilles spørgsmål ved den videnskabelige praksis, der er benyttet.

5. Københavns Universitets regler om god videnskabelig praksis

Indledende overvejelser

Det har været et udgangspunkt for udvalgets overvejelser vedr. reglerne for PU, at de skal afspejle PUs placering som KUs øverste og suveræne organ til at behandle sager om dårlig videnskabelig praksis, og at dette kræver en præcisering af PUs uafhængighed i forhold til KUs ledelse, jf. nærmere i UVGP-betænkningen, hvor også behovet for en præcisering af forholdet til UVVU er nævnt. Udvalget har derudover ønsket at ændre reglerne med henblik på at sikre, at PU vil kunne udfylde sin rolle inden for rammerne af de kulturændringer, som er nævnt ovenfor. Ændringerne vil sandsynligvis medføre en stigning i antallet af sager, og de vil også indebære, at PU fremover kommer til at indtage en mere synlig rolle både i forbindelse med udviklingen af normer for god videnskabelig praksis og ved afgørelsen af sager. Heraf følger et behov for en præcisering af de regler og principper, som PU fungerer på baggrund af (bl.a. i forhold til den internationale udvikling), og en placering i KUs organisatoriske system, som sikrer udvalget en høj grad af legitimitet.

Udvalget foreslår på denne baggrund de følgende regler, som konkret vil:

- øge PUs synlighed ved at omdøbe udvalget til "Forskningsetisk Udvalg" (§ 1),
- præcisere indholdet af "god videnskabelig praksis" og herunder henvise til, at denne norm bl.a. bygger på videnskabelige kodekser fastsat af internationale videnskabelige selskaber eller andre faglige grupper (§ 2),
- forankre udvalget direkte i fakulteternes akademiske råd (§ 3),
- sikre faglig bredde i repræsentationen fra de største fakulteter ved at øge antallet af udvalgsmedlemmer fra SUND og SCIENCE (§ 3),
- præcisere, at udvalget fungerer som et uafhængigt udvalg (§ 4), og
- give mulighed for, at udvalget under visse omstændigheder selv kan indbringe sager for UVVU (§ 8).

<u>EKSISTERENDE regler</u>	<u>FORESLÅEDE regler</u>
Københavns Universitets regler om god videnskabelig praksis	Københavns Universitets regler om god videnskabelig praksis
Vedttaget 11. april 2005; ændret 1. september 2007	Vedttaget XX
Kap. 1. Almindelige bestemmelser	Kap. 1. Almindelige bestemmelser
Formål	Formål
§ 1. Formålet med disse regler er at fremme	§ 1. Formålet med disse regler er at fremme

god videnskabelig praksis ved Københavns Universitet samt at skabe grundlag for rådgivning af rektor i sager om god videnskabelig praksis.

Stk. 2. Reglerne angår forskning, der er udført eller udføres ved Københavns Universitet, som er udført af forskere, der ved en given sags start er ansat ved Københavns Universitet, eller som danner grundlag for en grad givet ved Københavns Universitet.

Stk. 3. Sager, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed, omfattes ikke, da disse indbringes for et af de statslige uredelighedsudvalg.

Grundlag

§ 2. Bedømmelsen af, om en praksis er i overensstemmelse med kravene til en god videnskabelig praksis, bygger især på de love og andre offentlige forskrifter, der gælder herom, vedtagelser fra forskningsråd eller andre bevilgende institutioner og fonde samt videnskabsetiske kodekser fastsat af videnskabelige selskaber eller andre faglige grupper.

Hensyn

§ 3. God videnskabelig praksis kræver hensyntagen til bl.a.

- 1) forskningens uafhængighed og forskernes ytringsfrihed som nærmere anført nedenfor stk. 3,
- 2) de personer eller det objekt, som forskningen vedrører, eller som den får betydning for,
- 3) åbenhed om finansiering, dvs. om de økonomiske resurser, som danner grundlag for forskningsvirksomheden,
- 4) oplysning om de personer, der som medforfattere eller på anden relevant måde

god videnskabelig praksis ved Københavns Universitet samt at skabe grundlag for Forskningsetisk Udvalgs virksomhed.

Stk. 2. Reglerne angår forskning, som er udført eller udføres ved Københavns Universitet, eller som danner grundlag for en grad givet ved Københavns Universitet.
Stk. 3. Sager, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed, omfattes ikke, da disse indbringes for et af de statslige uredelighedsudvalg, jf. § 8.

Grundlag

§ 2. Vurderingen af, om en given praksis er i overensstemmelse med kravene til god videnskabelig praksis, bygger især på de principper, der kommer til udtryk i love og andre offentlige forskrifter, vedtagelser fra forskningsråd eller andre bevilgende institutioner og fonde samt videnskabsetiske kodekser fastsat af nationale eller internationale videnskabelige selskaber eller andre faglige grupper som f.eks. ”Vancouver-reglerne” eller ”Uniform Requirements”, ”European Science Foundation” og ”The Singapore Statement on Research Integrity”.

har medvirket i forskningsvirksomheden og til opnåelse af det videnskabelige resultat,
5) korrekt formidling af forskningens resultater uden fordrejning eller vildledning om disses karakter og indhold,
6) åbenhed om eventuel tidligere publicering.

Stk. 2. Til god videnskabelig praksis kan endvidere høre, at forskeren – i overensstemmelse med Københavns Universitetets værdigrundlag der siger at ”Forskningen udføres med ansvarlighed over for dens genstand, valget af metode samt anvendelsen af resultatet” – også redegør for sine overvejelser om konsekvenser af eller muligheder for anvendelse af de resultater, som forskningen har frembragt.

Stk. 3. Universitetet skal værne om sin forskningsfrihed og søge højeste niveau af videnskabelig standard og etik. Forskningsfrihed indebærer frihed til at vælge forskningsemne, frihed til at stille spørgsmål, frihed til at bestemme hvilket materiale og hvilke metoder man vil benytte for at finde svar, og frihed til at fremlægge hypoteser, resultater og ræsonnementer offentligt. Universitetet skal sikre, at de forskningsstrategiske rammer, der fastlægges i udviklingskontrakten for universitetets virksomhed, ikke unødigt begrænser forskningsfriheden for den enkelte medarbejder. Universitetet skal sikre, at forskningsopgaver tilrettelægges og fordeles, så hver enkelt videnskabelig medarbejder så vidt muligt selv kan vælge forskningsemne. Endelig skal universitetet sikre faglig åbenhed i forskningsmiljøerne, således at mangfoldighed og gensidig kritik kan komme til fri udfoldelse.

Stk. 2. Principperne nævnt i stk. 1 omfatter bl.a.:

- 1) At forskningen gennemføres på en pålidelig måde.
- 2) At primærdata opbevares forsvarligt og i videst muligt omfang gøres offentligt tilgængelige.
- 3) At forskningens resultater lægges åbent frem.
- 4) At der hersker åbenhed om mulige interessekonflikter.
- 5) At alle, der deltager i forskningsprocessen, bliver krediteret på en fair måde.

Stk. 3. God videnskabelig praksis skal fremmes på en sådan måde, at hensynet til forskningsfriheden ikke tilsidesættes.

Kap. 2. Forskningsetisk Udvalg

<p>Kap. 2. Praksisudvalget</p> <p>Udvalget § 4. Rektor nedsætter et udvalg til behandling af spørgsmål om god videnskabelig praksis, betegnet Udvalget vedr. god videnskabelig praksis (Praksisudvalget).</p> <p><i>Stk. 2.</i> Som medlemmer kan udpeges professorer eller lektorer ved Københavns Universitet. Der udpeges ét medlem fra hvert af universitetets fakulteter. Der udpeges på tilsvarende måde en suppleant for hvert medlem. Medlemmer og suppleanter udpeges for en periode af 3 år. Genudpegning som medlem kan finde sted én gang.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Rektor udpeger udvalgets medlemmer og suppleanter efter indstilling fra fakulteternes akademiske råd samt bestemmer, hvem der skal være formand og næstformand.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Udvalget kan ved behandling af særlige spørgsmål supplere sig med én eller to personer, der repræsenterer særlig indsigt i et bestemt fagområde, jf. kap. 3.</p>	<p>Udvalget § 3. Rektor nedsætter et udvalg til behandling af spørgsmål om god videnskabelig praksis, betegnet ”Forskningsetisk Udvalg”.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Som medlemmer kan udpeges professorer eller lektorer ved Københavns Universitet. Fra hvert af fakulteterne SUND og SCIENCE udpeges to medlemmer, mens der fra hvert af fakulteterne HUM, JUR, SAMF og TEO udpeges ét medlem. Der udpeges på tilsvarende måde en suppleant for hvert medlem. Medlemmer og suppleanter udpeges for en periode af tre år. Genudpegning kan finde sted.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Udvalgets medlemmer og suppleanter udpeges af fakulteternes akademiske råd.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Udvalget vælger formand og næstformand blandt sine medlemmer.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Udvalget fastsætter en forretningsorden.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Udvalget kan ved behandling af særlige spørgsmål indhente sagkyndig bistand fra personer, der repræsenterer særlig indsigt i et bestemt fagområde, jf. også kap. 3.</p> <p>§ 4. Udvalget fungerer som et uafhængigt organ. <i>Stk. 2.</i> Udvalget er i sit virke, herunder i sin bedømmelse af konkrete sager, uafhængigt af rektor og er således i disse sammenhænge ikke underlagt dennes instruktionsbeføjelser. <i>Stk. 3.</i> Rektor sikrer sekretariatsbetjeningen af udvalget. <i>Stk. 4.</i> Sekretariatet bistår formanden og</p>
--	--

Opgaver

§ 5. Udvalget har til opgave at

- 1) bidrage til at klargøre de eksisterende normer for god videnskabelig praksis,
- 2) tage initiativ til, at der foregår en drøftelse af normerne for god videnskabelig praksis,
- 3) afgive indstilling om konkrete sager, jf. nærmere kap. 3.

Stk. 2. Udvalget kan herudover – efter opdrag fra Rektor eller af egen drift – stille forslag om regler og vejledninger om god praksis.

Stk. 3. Udvalget træffer selv bestemmelse om tilrettelæggelsen af dets arbejde.

Stk. 4. Udvalget afgiver en årlig beretning om sin virksomhed.

Kap. 3. Sagsbehandling

Initiativ og frister

§ 6. En sag kan rejses for udvalget ved, at

- 1) en navngiven fysisk eller juridisk person indgiver en skriftlig klage,
- 2) rektor forelægger udvalget en sag,
- 3) udvalget på eget initiativ tager en sag af særlig betydning op,
- 4) en person, som ønsker at blive renset for verserende rygter eller beskyldninger, anmoder udvalget herom.

Stk. 2. En sag skal rejses for udvalget inden rimelig tid efter, at den, der tager initiativ til sagen, har eller burde have haft de nødvendige forudsætninger for at starte sagen. En sag, der rejses efter stk. 1, nr. 1-3, må ikke vedrøre forhold, der er mere end 5 år gamle, når sagen startes ved udvalget, og en sag, der rejses efter stk. 1, nr. 4, må ikke vedrøre rygter eller beskyldninger, som har været den pågældende bekendt i mere end 1/2 år, når udvalget anmodes om at behandle sagen. I særlige tilfælde kan udvalget se bort fra disse

udvalget i deres arbejde efter aftale med formanden.

Opgaver

§ 5. Udvalget har til opgave at

- 1) bidrage til at udmønte de eksisterende principper for god videnskabelig praksis,
- 2) tage initiativ til, at der foregår en drøftelse af principperne for god videnskabelig praksis,
- 3) afgøre konkrete sager, jf. nærmere kap. 3.

Stk. 2. Udvalget kan herudover – efter opdrag fra rektor eller af egen drift – stille forslag om regler og vejledninger om god praksis.

Stk. 3. Udvalget træffer selv bestemmelse om tilrettelæggelsen af dets arbejde.

Stk. 4. Udvalget afgiver en årlig beretning om sin virksomhed.

Kap. 3. Sagsbehandling

Initiativ og frister

§ 6. En sag kan rejses for udvalget ved, at

- 1) en navngiven fysisk eller juridisk person indgiver en skriftlig klage,
- 2) rektor forelægger udvalget en sag,
- 3) udvalget på eget initiativ tager en sag af særlig betydning op,
- 4) en person, som ønsker at blive renset for verserende rygter eller beskyldninger, anmoder udvalget herom.

Stk. 2. En sag skal rejses for udvalget inden rimelig tid efter, at den, der tager initiativ til sagen, har eller burde have haft de nødvendige forudsætninger for at rejse den. En sag, der rejses efter stk. 1, nr. 1-3, må ikke vedrøre forhold, der er mere end fem år gamle, når sagen påbegyndes ved udvalget, og en sag, der rejses efter stk. 1, nr. 4, må ikke vedrøre rygter eller beskyldninger, som har været den pågældende bekendt i mere end seks måneder, når udvalget anmodes om at behandle sagen. I særlige tilfælde kan udvalget se bort fra disse frister.

frister.

Afvisning

§ 7. Udvalget kan afvise at behandle en sag, hvis klagen findes åbenbart grundløs, eller hvis sagen ikke findes at have betydning for de formål, som udvalget skal varetage, jf. § 1.

§ 8. Hvis sagen angår et forhold, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed, skal sagen afvises, da et sådan skal indbringes for et af de statslige uredelighedsudvalg. Hvis sagen behandles af en anden myndighed eller et andet organ, kan behandlingen stilles i bero, indtil afgørelse foreligger herfra.

Udvalget vejleder forinden den, der har indbragt sagen for udvalget, herom. Udvalget kan vejlede den, der har taget initiativ til en sag for udvalget, om muligheden for at indbringe sagen for et uredelighedsudvalg.

Oplysning

§ 9. Udvalget sørger for, at sagen oplyses tilstrækkeligt. Udvalget kan indhente udtalelser fra sagkyndige.

Stk. 2. Udvalget kan til behandling af en sag etablere et ad hoc-udvalg af sagkyndige, hvori det fagområde, hvortil sagen hører, i særlig grad repræsenteres. Personer, som

Afvisning

§ 7. Udvalget kan afvise at behandle en sag, hvis klagen findes åbenbart grundløs, eller hvis sagen ikke findes at have betydning for de formål, som udvalget skal varetage, jf. § 1.

§ 8. Hvis sagen angår et forhold, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed, skal sagen afvises, da et sådant skal indbringes for et af de statslige uredelighedsudvalg. Hvis sagen behandles af en anden myndighed eller et andet organ, kan behandlingen stilles i bero, indtil afgørelse foreligger herfra.

Udvalget vejleder forinden den, der har indbragt sagen for udvalget, herom.

Stk. 2. I forbindelse med afvisningen af sagen, jf. stk. 1, hører udvalget med en frist på syv dage klager om, hvorvidt denne selv indbringer sagen for et uredelighedsudvalg. Har udvalget ved udløbet af denne frist ikke modtaget bekræftelse herpå fra klager, orienterer udvalget rektor og den relevante dekan om sagen, idet udvalget samtidig fra sidstnævnte udbeder sig orientering om sagens indbringelse for et uredelighedsudvalg.

Stk. 3. Med henblik på at sikre sig, at sager, som efter udvalgets opfattelse må antages at involvere forskningsmæssig uredelighed, behandles for et uredelighedsudvalg, kan udvalget, hvis proceduren i stk. 2, 2. pkt. ikke har ført til, at en konkret sag er blevet indbragt for et uredelighedsudvalg, selv indbringe sagen for et sådant udvalg.

Oplysning

§ 9. Udvalget sørger for, at sagen oplyses tilstrækkeligt. Udvalget kan indhente udtalelser fra sagkyndige.

Stk. 2. Udvalget kan til behandling af en sag etablere et ad hoc-udvalg af sagkyndige, hvori det fagområde, hvortil sagen hører, i særlig grad repræsenteres. Personer, som ikke er medlemmer af udvalget, kan indgå i ad hoc-udvalg. Et ad hoc-udvalg afgiver

ikke er medlemmer af udvalget, kan indgå i ad hoc-udvalg. Et ad hoc-udvalg afgiver indstilling til udvalget. For ad hocudvalg gælder reglerne i § 10, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3.

Redegørelse

§ 10. Udvalget afslutter sagsbehandlingen med en begrundet stillingtagen til, hvorvidt forholdet er i strid med god videnskabelig praksis. Sagsbehandlingen skal i almindelighed afsluttes inden 6 måneder, efter at sagen er rejst for udvalget.

Stk. 2. Udvalget sender sin redegørelse til rektor, til den indklagede og til klageren.

Stk. 3. Er der ikke enighed i udvalget, skal mindretallets standpunkt og begrundelse anføres.

Kap. 4. Ikrafttræden m.m.

§ 11. Forvaltningslovgivningens regler finder anvendelse på udvalg og ad-hoc udvalg og disses redegørelse.

§ 12. Reglerne træder i kraft den 1. januar 2005. Ændringerne i § 3, stk. 1 og 3, § 4, stk. 1, § 5, stk. 2 og § 12, stk. 2, træder i kraft den 1. september 2007.

Stk. 2. Udvalget afgiver efter behov en redegørelse til rektor om reglernes anvendelighed, herunder forslag til evt. justeringer.

Københavns Universitet

Rektor Linda Nielsen, den 11. april 2005
Rektor Ralf Hemmingsen, den 1. september 2007

indstilling til udvalget. For ad hoc-udvalg gælder reglerne i § 10, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3.

Redegørelse

§ 10. Udvalget afslutter sagsbehandlingen med en begrundet stillingtagen til, hvorvidt forholdet er i strid med god videnskabelig praksis. Sagsbehandlingen skal i almindelighed afsluttes inden seks måneder efter, at sagen er rejst for udvalget.

Stk. 2. Udvalget sender sin afgørelse til den indklagede, til klageren og til rektor til orientering.

Stk. 3. Er der ikke enighed i udvalget, skal mindretallets standpunkt og begrundelse anføres for sig.

Klage

§ 11. Forskningsetisk Udvalgs afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Kap. 4. Ikrafttræden m.m.

§ 12. Forvaltningslovgivningens regler finder anvendelse på udvalg og ad-hoc udvalg og disses redegørelse.

§ 13. Reglerne træder i kraft den XX 2013.

Stk. 2. Udvalget afgiver efter behov en redegørelse til rektor om reglernes anvendelighed, herunder forslag til evt. justeringer.

Københavns Universitet

Rektor Ralf Hemmingsen, den XX

6. Whistleblower/Named Person

Udvalget vil i det følgende belyse ordninger med hhv. en "Whistleblower" (WB) og en "Named Person" (NP). Udvalget har i den forbindelse iværksat initiativer i to retninger: 1) Der er udarbejdet et notat, som belyser de juridiske (fortrinsvis persondataretlige) forhold i forbindelse med etableringen af en whistleblowerordning (**bilag F**), og 2) udvalget har på baggrund af bl.a. input fra de akademiske råd drøftet en række almene forhold, som efter udvalgets opfattelse har betydning for den følgende diskussion af disse emner. UPU har endelig ladet sig inspirere af det efter UPU's opfattelse meget prisværdige initiativ på SUND med indførelsen af en "Særligt Udpeget Person".

Nærmere om Whistleblowers og Named Persons

En whistleblowerordning skal betragtes som en særlig kanal, hvorigennem medarbejdere kan indrapportere mulige ulovligheder eller uregelmæssigheder (evt. anonymt), og som et supplement til de normale kommunikationsveje på en arbejdsplads, jf. nærmere bilag F, s. 2. Det fremgår også heraf, at det er Datatilsynets opfattelse, at whistleblowersystemer skal udgøre et frivilligt alternativ for medarbejdere, og at de alene skal anvendes til indberetning af sådanne alvorlige forseelser eller mistanke herom, der kan få betydning for myndigheden som helhed, eller som kan have afgørende betydning for enkeltpersoners liv eller helbred såsom mistanker om økonomisk kriminalitet, alvorlige brud på arbejdssikkerheden, alvorlige forhold rettet mod en ansat såsom vold eller seksuelle overgreb. En WB indebærer således, at der etableres en ny administrativ instans, som har en selvstændig rolle i det organisatoriske system, og som opsamler og behandler klager og videresender dem til de relevante organer (ledelse, PU eller UVVU).

I det følgende forstås med en "Named Person" derimod en model, hvor der udpeges en person, som har til opgave dels at synliggøre de eksisterende strukturer/ordninger, dels at påtage sig at vejlede om og bidrage til, at der foregår diskussioner om videnskabelig redelighed i de faglige miljøer. Det er kendetegnende for denne ordning, at den ikke medfører etablering af nye administrative lag oven på de eksisterende. En NP har således til formål at effektivisere de eksisterende ledelses- og administrative strukturer, som behandler sager om brud på god videnskabelig praksis eller videnskabelig uredelighed (ledelse, PU og UVVU).

Etableringen af en WB kræver altid tilladelse fra Datatilsynet, jf. bilag F, hvorimod det afhænger af en konkret vurdering, om en NP også gør det. UPU skal ikke forholde sig konkret til disse spørgsmål og bemærker blot, at man ved den konkrete implementering af en ordning med enten en WB eller en NP nøje skal sikre sig, at de eksisterende regler for sagsbehandling, persondatabehandling m.v. overholdes.

De eksisterende retlige og institutionelle rammer

På det formelle plan har UPU taget udgangspunkt i de eksisterende institutionelle og lovgivningsmæssige rammer. Disse rammer omfatter i første række ledelsen både lokalt og centralt, jf. herom ovenfor, hvoraf det fremgår, at ledelsens forpligtelser i forhold til at adressere sager om brud på god videnskabelig praksis bør styrkes. Hertil kommer:

- *Praksisudvalget*: KUs interne udvalg, som behandler spørgsmål om god videnskabelig praksis efter regler, som universitetet har fastsat. En sag kan rejses for Praksisudvalget ved, at der indgives en skriftlig klage. Man kan også selv bede udvalget om at blive rensat for verserende rygter om, at man skulle have handlet på en måde, som er i strid med god videnskabelig praksis. Sager kan også begynde ved, at rektor beder udvalget om at behandle en sag, eller ved at udvalget selv vælger at tage en sag ”af særlig betydning” op.
- *Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU)*: Nedsat af Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser og lovhjemlet. De kriterier, som UVVU anvender ved vurdering af uredelighed, fremgår af § 2 i bekendtgørelsen om UVVU (bekendtgørelse nr. 306 af 20. april 2009 med ændringsbekendtgørelse nr. 144 af 20. februar 2012 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed), hvoraf det følger, at der ved videnskabelig uredelighed forstås: ”Forfalskning, fabrikering, plagiering og andre alvorlige brud på god videnskabelig praksis, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskningsmæssige resultater”. En sag rejses ved anmeldelse, og en forsker kan også her anmode om at få en sag behandlet for at blive rensat for en påstand om videnskabelig uredelighed.

UVVU-systemet er lovhjemlet, og det betyder, at kompetencen til at behandle sager om uredelighed ligger hos UVVU. Også reglerne i bekendtgørelsen om klageadgang ligger fast. Det er altså ikke muligt at omlægge det interne KU-system på en sådan måde, at KU tiltager sig kompetence, for så vidt angår behandlingen af sager om uredelighed eller begrænser/udvider klageadgangen til UVVU.

Udvalgets indledende overvejelser

Udgangspunktet for UPUs overvejelser har været ønsket om at lette adgangen til at rejse sager om brud på god videnskabelig praksis og videnskabelig uredelighed. Sager kan i den forbindelse ”rejses” over for både ledelsen og/eller PU (UVVU), og dette kan ske både uformelt, evt. anonymt (i forhold til ledelsen), og formelt i form af en klage til PU (UVVU). På papiret er der på denne måde flere forskellige muligheder for at rejse sager, men der eksisterer efter udvalgets opfattelse en række barrierer for en fuld udnyttelse af de nuværende ordninger, herunder:

- at lovgivningen ikke beskytter klart og direkte mod ikke-retlige negative reaktioner, f.eks. kollegers misbilligelse og lign., selv om arbejdsgiveren kan være forpligtet til at beskytte ansatte herimod,
- at mange ansatte kan være i tvivl om, hvem de skal gå til, hvis de ikke oplever en lydhør ledelse på lokalt niveau, og sager om brud på god videnskabelig praksis og uredelighed kan i sagens natur udgøre et ømtåleligt emne at søge vejledning om, og
- at der eksisterer en holdning blandt nogle ansatte om, at det ikke nytter noget at stå frem med oplysninger.

Kombinationen af disse forhold kan i praksis afholde ansatte fra at videregive oplysninger, hvilket kan skabe frustration og mistillid hos de ansatte og indebære, at universitetet mister muligheden for at få rettet op på uønskede forhold på et tidligt tidspunkt.

Det er udvalgets håb, at man ved at ændre kulturen på KU kan bidrage til at overvinde disse barrierer bl.a. ved at gøre diskussioner af forskningsmetoder, krav til forfatterskaber o.lign. acceptable og ved at indskærpe ledelsens forpligtelser til at afdække tilfælde af mistanker, jf. nærmere ovenfor. På dette sted skal det overvejes, om man ved at forbedre/ændre på de institutionelle rammer kan bidrage til at forbedre adgangen til at fremkomme med mistanker om brud på god videnskabelig praksis. Udvalget skal i denne forbindelse understrege, at det ikke er en målsætning i sig selv at få ”flere sager”. Ønsket er at sikre, at normerne for god videnskabelig praksis udvikles og respekteres generelt. Hertil hører, at konkrete brud afdækkes og sanktioneres, og at KUs systemer til håndtering af disse emner er indrettet på en sådan måde, at der ikke lægges utilsigtede forhindringer i vejen for den, som ønsker at fremkomme med en berettiget bekymring for, at der handles i strid med de gældende normer. Men det er også vigtigt, at systemerne er således indrettet, at den viden, som opstår i forbindelse med konkrete sager, udnyttes til at videreudvikle den generelle kultur. Det er altså ikke nok, at der er systemer, som afgør sager hurtigt og effektivt. KU skal også på alle niveauer lære af sagerne.

Udvalget har fokus på at effektivisere og forbedre adgangen til at rejse sager. Dette vil, hvis det virker, føre til flere sager. Hermed er også sagt, at sådanne ændringer vil have omkostninger i form af øget ressourceforbrug, men også – og nok mere graverende – i form af risikoen for urimelige anklager. Omkostningerne herved vil falde, hvis det bliver kulturelt mere acceptabelt, at man drøfter spørgsmål om god videnskabelig praksis med sine kolleger. Men man kommer ikke uden om, at konkrete sager altid vil have store personlige omkostninger, også selv om de måtte vise sig at være ubegrundede. Reglerne skal derfor være indrettet på en sådan måde, at de åbner for flere anmeldelser, men også at de ikke åbner for meget. Systemet skal med andre ord både sørge for, at relevante sager bliver håndteret, og at personer, som kommer med en uberettiget sag, får vejledning, som gør, at de ikke går videre med noget, som der ikke er grundlag for. Det skal i samme forbindelse sikres, at den øgede vejledning m.v. ikke kun rettes mod potentielle klagere, men at der også tages hensyn til indklagedes rettigheder og forhold.

Særligt om Whistleblowers

Med en WB tænkes som nævnt ovenfor på en ordning, der supplerer de eksisterende ordninger (ledelse, PU og UVVU). En WB-ordning ville efter udvalgets opfattelse kunne forbedre adgangen for personer, som har mistanke om sager om brud på god videnskabelig praksis (PU) og alt efter ordningens omfang også uredelighedssager (UVVU), til at bringe deres mistanke frem.

Ordningen ville dog også indebære en række udfordringer og have nogle omkostninger:

- En WB på KU ville i givet fald være den første på de danske universiteter. At sådanne ordninger ikke findes på de danske universiteter, har formentlig flere årsager. For det første er universiteternes opgavefelt tæt lovreguleret, ligesom det er underlagt den almindelige forvaltningsret, herunder krav om proportionalitet og lighed og forbud mod uvedkommende hensyn (magtfordrejning) og skøn under regel samt god forvaltningsskik. Hertil kommer, at universiteterne er underlagt klage- og tilsynsmyndighed og Folketingets Ombudsmand/(domstolene) med en forholdsvis høj prøvelsesintensitet.
- Indførelsen af en ny klagekanal vil medføre en yderligere komplicering af et system, som i forvejen af mange opfattes som meget kompliceret.
- En væsentlig ulempe ved en WB-ordning er, at den foruden saglige klager vil kunne medføre useriøse henvendelser, herunder chikanøse henvendelser.
- En WB-ordning på KU vil ikke som i private virksomheder kunne placeres hos et eksternt organ, da dette forudsætter særlig hjemmel. Opgaven er en myndighedsopgave, der ikke vil kunne delegeres til private, medmindre der er særskilt hjemmel hertil.
- Det vil være svært at præcisere, hvilke sager ordningen vil kunne behandle, og det vil i praksis indebære, at en anmeldelse til WB skal behandles med henblik på at afgøre, om der er tale om en ”sag” eller ej. I førstnævnte tilfælde vil WB skulle sende sagen til den relevante instans (ledelse, PU eller UVVU), og det er så først da, at den egentlige sagsbehandling indledes.

Særligt om anonyme klager og fortrolighed

Medarbejdere (eller andre), som har mistanke om brud på god videnskabelig praksis eller om forskningsmæssig uredelighed, men som ikke ønsker at indgive en klage eller henvende sig til ledelsen på en sådan måde, at deres navn kommer frem, vil kunne foretage en anonym ”indberetning” til ledelsen. En sådan henvendelse bliver ikke registreret noget sted, men med den præcisering af ledelsens forpligtelser, som er anbefalet ovenfor under pkt. 4, vil ledelsen have en almindelig pligt til at undersøge, om der er hold i sådanne henvendelser, og i givet fald reagere ved at søge sagen oplyst og evt. derpå indgive en klage til PU eller UVVU. De nuværende regler giver derimod ikke mulighed for anonyme klager til PU. Der er vel ingen tvivl om, at man ved at åbne for anonyme klager til PU ville få flere klager, men prisen herfor ville efter udvalgets flertals opfattelse være en betydelig risiko for ubegrundede klager og et potentielt meget omfattende arbejde med at håndtere selv åbenbart ubegrundede anmeldelser, jf. om et mindretals opfattelse straks nedenfor.

Selv om man således efter udvalgets flertals opfattelse ikke bør tillade anonyme klager til PU, er det samtidig vigtigt, at man ved indretningen af systemet er opmærksom på, dels at der er den nævnte mulighed for anonym henvendelse, dels at spørgsmål om mulige brud på god videnskabelig praksis og mulig videnskabelig uredelighed ofte vil være penible, og at medarbejdere kan have god grund til at udvise forsigtighed, inden de lufter en kritik offentligt i form af en formel klage el.lign. eller ved involvering af ledelsen. Der bør derfor være mulighed for, at medarbejdere, som er i tvivl, kan få fortrolig vejledning om relevante regler, procedurer m.v. med henblik på selv at overveje, f.eks. om de ønsker at gå videre og henvende sig til ledelsen eller indgive en klage til PU (UVVU).

Udvalgets konklusioner og anbefalinger

- *Et samlet udvalg finder, at der er behov for tiltag, som øger kendskabet og tilgængeligheden til de eksisterende ordninger.*

Formålet hermed er dobbelt: At sikre, at konkrete brud afdækkes og sanktioneres, og at erfaringerne fra konkrete sager nyttiggøres. Ved på denne måde at kombinere de ”kulturændringer”, som er nævnt ovenfor, og som bl.a. indebærer en præcisering af ledelsespligterne og initiativer, som udbreder kendskabet til reglerne for god videnskabelig praksis, med tiltag, som letter adgangen til at fremkomme med klager, vil man efter udvalgets opfattelse kunne komme langt i retning af at opnå den ønskede lettelse af adgangen til at bringe sager om kritisabel videnskabelig praksis frem.

- *Et samlet udvalg anbefaler, at der indføres ordninger med NP generelt på KU i stil med den, som er indført på SUND.*

Ordningen har ikke til formål at indføre en ny (klage)instans, men baserer sig på de eksisterende ordninger og har til formål at effektivisere disse gennem oplysning og vejledning. Med NP forstås derfor en person, som har til opgave dels at synliggøre de eksisterende strukturer/ordninger, dels at påtage sig at vejlede om og bidrage til, at der foregår diskussioner om videnskabelig redelighed i de faglige miljøer. En NP vil også kunne reagere på (også evt. anonyme) henvendelser fra kolleger f.eks. ved at henvende sig til ledelsen og påpege forholdet, ved at vejlede om muligheden for at indbringe en klage til PU eller UVVU eller ved undtagelsesvist selv at indgive en sådan klage. Det bør overlades til de lokale miljøer at beslutte nærmere om den konkrete form, og udvalget har ingen forventning om, at alle fakulteter vil vælge den samme model. I nogle tilfælde vil f.eks. det lokale medlem af PU kunne have en rolle som NP ud over sit medlemskab af PU. Ordningen bør dog forankres i de akademiske råd, som skal udpege personen. Det skal sikres, at den pågældende persons erfaringer løbende samles op og bearbejdes i de lokale miljøer f.eks. gennem en årsrapport, som behandles i akademisk råd, eller ved afholdelse af diverse arrangementer. Den pågældende person bør være uafhængig i forhold til ledelsen og bør ikke have en almindelig pligt til at orientere ledelsen om konkrete henvendelser.

- *Et samlet udvalg kan ikke anbefale, at der oprettes en whistleblowerordning.*

Det er således udvalgets opfattelse, at de fordele, som en sådan ordning ville have, ikke ville stå mål med ulemperne, samt at en ønskelig øget tilgængelighed og effektivisering vil kunne opnås ved de ovenfor nævnte tiltag, herunder øget ledelsesmæssigt ansvar og fokus og indførelsen af en NP.

- *Et mindretal (Peter Harder og Jens Frederik Rehfeld) udtaler:*

Som det fremgår af den fælles indstilling, kan der trods de væsentlige betænkeligheder der knytter sig til anonyme anmeldelser, tænkes tilfælde hvor de giver KU den eneste mulighed for at blive opmærksom på misforhold. Det vil derfor være i pagt med det øgede selvstændige ansvar for at fremme god videnskabelig praksis, som rapportens anbefalinger tillægger PU, at PU og ikke kun ledelsen får adgang til at agere på anonyme indberetninger.

Det vigtigste argument herfor er at internationale erfaringer viser at ledelsen selv ofte først ser sig i stand til at agere på misforhold på et tidspunkt hvor universitetets renommé allerede er blevet berørt. Da PU ikke kan inkludere sig på procedurer der indebærer en risiko for at gøre sig til redskab for chikane, må en anonym anmeldelse imidlertid rumme dokumentation der nærmer sig en karakter af fældende bevis ("smoking gun"). Både Penkowa-sagen og den nylige Stapel-sag rummer f.eks. datamateriale der umiddelbart rejser troværdighedsproblemer, og i forbindelse med en kodex om åbenhed (jf. den sidste pind i anbefalingerne om kulturændringer) kunne sådanne sager oplyses ved at PU beder om fremlæggelse af det pågældende materiale.

Hvis dette ikke fremlægges, åbner denne anbefaling mulighed for at man (i analogi med en afgørelse truffet ved Karolinska Institutet 1997) agerer ved en meddelelse om at man ikke vil stille sig bag den pågældende forskning på grund af den konstaterede afvigelse fra kodex for god praksis uden at være afhængig af først at skulle løfte en bevisbyrde for egentlig uredelighed. Dette vil efter mindretallets opfattelse være en vigtig styrkelse af KUs muligheder for udøve rettidig omhu ved mistanker om alvorlige brud på god videnskabelig praksis.

7. Håndtering af opbevaring af forskningsdata

Når forskere publicerer resultaterne af deres forskning, er det en selvfølge, at dette sker på grundlag af indsamlede data, som kan fremlægges, hvis der stilles spørgsmålstejn ved resultaternes ægthed. Dette forudsætter, at forskere i givet fald kan fremlægge data i en form, som er tilgængelig for tredjemand, og at disse data i en nærmere fastlagt periode opbevares på den institution, hvor forskningen er foregået. Endvidere er det vigtigt, at data, som er indsamlet på grundlag af offentlige forskningsmidler, efter en periode bliver gjort tilgængelige for andre forskere end dem, der har stået for indsamlingen.

UPU mener samtidig, at forskellige forskningsområder med meget forskellige former for data og dataindsamling stiller meget forskellige krav til, hvordan data skal håndteres og opbevares. Specifikke retningslinjer herfor bør derfor udarbejdes på fakultets- eller institutniveau, og den centralt formulerede politik for håndtering og opbevaring af forskningsdata bør give plads til at uddelegere udformning af specifikke retningslinjer til et lavere administrativt niveau, i første omgang til fakulteterne.

Udvalget har på denne baggrund udarbejdet følgende UDKAST til en politik. Udvalget anbefaler, at det kommende arbejde med at udforme regler på området tager udgangspunkt heri, men at konkrete regler først udarbejdes efter en proces, som involverer de faglige miljøer, og som også inddrager evt. lovgivningsmæssige hensyn og krav til opbevaring af

visse forskningsdata og de særlige forhold om "ejerskab" til forskningsdata, som kan opstå i forbindelse med forskningssamarbejder (med offentlige såvel som private samarbejdsparter), eller som kan opstå, når projektparter f.eks. skifter institution.

Om forslaget skal udvalget særligt fremhæve, at der lægges op til fastsættelse af bindende krav om opbevaring af forskningsdata i en minimumsperiode. Efter grundige overvejelser har udvalget valgt ikke at anbefale en bestemt minimumsperiode, idet udvalget finder, at fastsættelse heraf bedst kan ske efter drøftelse, bl.a. i de akademiske råd, af specifikke lokale retningslinjer.

En udformning af konkrete regler forudsætter en operationel definition af, hvad begrebet "forskningsdata" omfatter, men også denne må afvente en nærmere diskussion, idet udvalget har angivet et udgangspunkt herfor.

Københavns Universitets politik for forskningsdata

1. INDHOLD

Dette dokument indeholder universitetets overordnede politik for forskningsdata.

Politikken gælder for forskning, som udføres ved Københavns Universitet, og fastlægger rammer og minimumsregler for håndtering og opbevaring af forskningsdata. Den almindelige lovgivning gælder således ved siden af denne politik.

Samtlige universitetets forskere skal fra deres respektive institutledere modtage kopi i papir eller elektronisk form af denne politik samt af fakulteternes retningslinjer om forskningsdata, når disse er udarbejdet og vedtaget (senest den 1. april 2014), jf. pkt. 7.

Politikken kan findes på universitetets hjemmeside.

2. FORMÅL

Politikken varetager forskernes, universitetets og omgivelsernes interesser i forbindelse med håndteringen af forskningsdata. Dens formål er således at beskytte forskerne og universitetet samt at beskytte 3. part i overensstemmelse med gældende danske og internationale regler på området.

Politikken har til formål at sikre: 1) At forskningsdata, som er omfattet af retningslinjerne, foreligger i en form, så de er tilgængelige for tredjemand. 2) At der er dokumentation for, hvordan de er indsamlet. 3) At de bliver opbevaret på en forsvarlig måde i et nærmere fastlagt tidsrum.

Politikken skal bidrage til at fastlægge og synliggøre de overordnede principper, som universitetet forventer/kræver iagttaget i relation til forskningsdata samt klargøre ansvarsfordelingen i denne forbindelse.

Originale forskningsdata bør kunne tilvejebringes dels af hensyn til besvarelsen af videnskabelige spørgsmål, dels af hensyn til besvarelsen af spørgsmål vedrørende forskningens redelighed. Dette har bl.a. betydning i tilfælde, hvor der sås tvivl om rigtigheden af publicerede forskningsresultater, som har gjort brug af forskningsdata, og hvor adgang til de pågældende forskningsdata er nødvendig for, at forskningens rigtighed kan efterprøves.

3. DEFINITION

[Forslag 1: Ved forskningsdata forstås forskningsdata og materialer som information registreret i fysisk form, uanset form og medie, som har været anvendt til forskningsformål, og som nødvendigvis må være til stede, for at den pågældende forskning kan rekonstrueres.

Forslag 2: Ved forskningsdata forstås information registreret i fysisk form vedrørende målinger, observationer, iagttagelser indsamlet med henblik på at fremsætte eller diskutere videnskabelige hypoteser. Forskningsdata omfatter også fotografier, lydoptagelser, videooptagelser, transskription, spørgeskemaer, noter, for så vidt som de kan danne empirisk grundlag for at fremsætte eller diskutere videnskabelige hypoteser.]

4. INDSAMLING, OPBEVARING OG ARKIVERING

Den ansvarlige forsker bærer ansvaret for valget af en passende og tilstrækkelig metode til indsamling af forskningsdata samt opbevaring og arkivering heraf.

Inden forskningsprojekter, som involverer forskningsdata, iværksættes, er det den ansvarlige forskers ansvar, at der sker en skriftlig præcisering af omstændighederne i forbindelse med indsamling, opbevaring og sikring af forskningsdata.

Universitetet stiller de nødvendige faciliteter til rådighed.

Videre skal forskere overholde eventuelle autorisationskrav, f.eks. ved forsøgspersoner/-dyr, krav til beskyttelse af personfølsomme oplysninger samt andre krav, der følger af lovgivningen.

Til forskernes ansvar hører at beslutte, hvad der skal bibeholdes, og på hvilken måde dette skal ske med henblik på i en passende periode at muliggøre tilstrækkelige svar på spørgsmål om ægthed, oprindelse, nøjagtighed samt overholdelse af og overensstemmelse med såvel lovgivningen som videnskabelige standarder. Det er således forskerens ansvar at påse beskyttelse af universitetets rettigheder og mulighed for at leve op til krav, spørgsmål m.m. angående forskningsdata.

Forskningsdata skal opbevares således, at resultater om nødvendigt kan genskabes.

Det anses for en integreret del af forskerens ansvar om nødvendigt at sørge for uddannelsen af alle deltagere i et forskningsprojekt i relation til pligter vedrørende forskningsdata.

5. VEDLIGEHOLDELSE OG REVISION

Den ansvarlige forsker sørger for vedligeholdelse af forskningsdata i form af back up o.lign.

6. OPVARINGSPERIODE

Forskningsdata skal opbevares i en tilstrækkelig form og på et sikkert sted, dvs. at der ikke må være mulighed for efterfølgende manipulation og forfalskning eller adgang for uvedkommende.

Forskningsdata skal normalt opbevares i minimum [XX] år regnet fra publikationen af forskningsresultaterne, medmindre andet følger af lovgivningen. Fristen på [XX] år kan fraviges, hvis særlige omstændigheder gør sig gældende, men der skal i givet fald redegøres konkret herfor over for fakultetet. Forskningsdata må under ingen omstændigheder opbevares i kortere tid end [XX] år regnet fra publikationsdatoen.

7. FAKULTETERNE FASTSÆTTER RETNINGSLINJER OM FORSKNINGSDATA

Spørgsmålene om forskningsdata knytter sig til og er særegne for de specifikke forskningsområder.

Derfor udarbejder fakulteterne retningslinjer inden for de enkelte områder, som udfylder nærværende politiks rammer og minimumsregler og præcist redegør for kravene vedrørende forskningsdata inden for de enkelte forskningsdiscipliner.

Fakulteternes retningslinjer bør som minimum indeholde overvejelser og/eller regler om følgende emner:

- Evt. krav i lovgivningen mht. opbevaring, sletning m.v.
- Dataindsamling.
- Dataopbevaring herunder back up af elektroniske data.
- Datadeling.
- Rettighedsspørgsmål (patenter og ophavsret).
- Forholdet til evt. eksterne partnere.
- Forhold i forbindelse med de involverede forskeres afgang, orlov o.lign.
- Forskningslederens ansvar i forbindelse med indsamling, opbevaring og brug af forskningsdata.

Fakulteterne gennemfører egnede regler og vedtager passende procedurer, som sikrer, at der føres tilsyn med, at reglerne overholdes, og herunder at evt. krav om sletning eller anonymisering af data eller back up af databaser o.lign. gennemføres. Der indføres procedurer, som sikrer, at forskningsprojekter, som involverer frembringelsen af forskningsdata, skal anmeldes til fakultetet, og i forbindelse hermed, at der redegøres for

de konkrete tiltag, som vil blive taget til at sikre gennemførelsen af retningslinjerne. Fakulteterne skal ligeledes tage stilling til offentlighedens adgang til opbevarede forskningsdata og herunder bl.a. om omfanget og karakteren af den brug, som tredjemand vil kunne gøre af disse data.

4. Praksisudvalgets medlemmer

Navn	Titel	Enhed
<u>Peter Sandøe, næstformand</u> 01-01-2007 (genudpeget 11-02-2010)	Professor	<u>Det Biovidenskabelige Fakultet (nu Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet)</u>
<u>Harald Severin Hansen</u> 01-01-2007 (genudpeget 11-02-2010)	Professor	<u>Det Farmaceutiske Fakultet (nu Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet)</u>
<u>Klemens Kappel</u> 11-04-2011	Lektor	<u>Det Humanistiske Fakultet</u>
<u>Jens Schovsbo, formand</u> 01-08-2009	Professor	<u>Det Juridiske Fakultet</u>
<u>Michael Sørensen</u> 11-04-2011	Professor	<u>Det Naturvidenskabelige Fakultet (nu Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet)</u>
<u>Christian Hjorth-Andersen</u> (genudpeget den 09-08-2011)	Professor	<u>Det Samfundsvidenskabelige Fakultet</u>
<u>Michael Kjær</u> 11-04-2011	Professor	<u>Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet</u>
<u>Kirsten Busch Nielsen</u> 01-01-2011 Pr. 25-04-2013 afløst af <u>Lauge O. Nielsen</u>	Professor Professor	<u>Det Teologiske Fakultet</u> <u>Det Teologiske Fakultet</u>

Udvalgets medlemmer udpeges af rektor for en periode af 3 år. Genudpegning kan finde sted én gang, jf. § 3, stk. 2, i de for udvalget gældende regler.

Årsberetning 2012

Udvalget vedr. god videnskabelig praksis
(Praksisudvalget)

Københavns Universitet
Rektorsekretariatet
Nørregade 10, Postboks 2177
1017 København K